

BÀI 8

Kết quả cần đạt

- Hiểu nội dung, ý nghĩa của truyện cổ tích **Cây bút thần** và một số chi tiết nghệ thuật tiêu biểu, đặc sắc trong truyện.
- Củng cố và nâng cao một bước kiến thức về **đanh từ** đã học ở bậc Tiểu học.
- Nắm được **ngôi kể** và vai trò của ngôi kể trong văn tự sự.

VĂN BẢN

CÂY BÚT THẦN

(Truyện cổ tích Trung Quốc)

Người ta kể lại rằng, ngày xưa có một em bé rất thông minh tên là Mã Lương. Em thích học vẽ từ nhỏ. Cha mẹ em đều mất sớm. Em chặt củi, cắt cỏ, kiếm ăn qua ngày, nhưng vẫn nghèo đến nỗi không có tiền mua bút. [...] Em dốc lòng⁽¹⁾ học vẽ, hằng ngày chăm chỉ luyện tập. Khi kiếm củi trên núi, em lấy que củi vạch xuống đất, vẽ những con chim đang bay trên đỉnh đầu. Lúc cắt cỏ ven sông, em nhúng tay xuống nước rồi vẽ tôm cá trên đá. Khi về nhà, em vẽ các đồ đạc trong nhà lên tường, bốn bức tường dày đặc các hình vẽ.

Năm tháng trôi qua, Mã Lương không ngừng học vẽ, không bỏ phí một ngày nào và em đã tiến bộ rất mau. Em vẽ chim, cá giống như thật, người ta tưởng như sắp được nghe chim hót, được trông thấy cá bơi lội. Thế nhưng em vẫn chưa có cây bút vẽ. Em chỉ mong sao có được một chiếc.

Một đêm em nằm ngủ rất say. Trong giấc ngủ, chợt em nhìn thấy một cụ già râu tóc bạc phơ hiện ra trước mặt, đưa cho em một cây bút và nói :

– Đây là cây bút thần, nó sẽ giúp con nhiều.

Mã Lương nhìn cây bút bằng vàng sáng lấp lánh, em sung sướng reo lên :

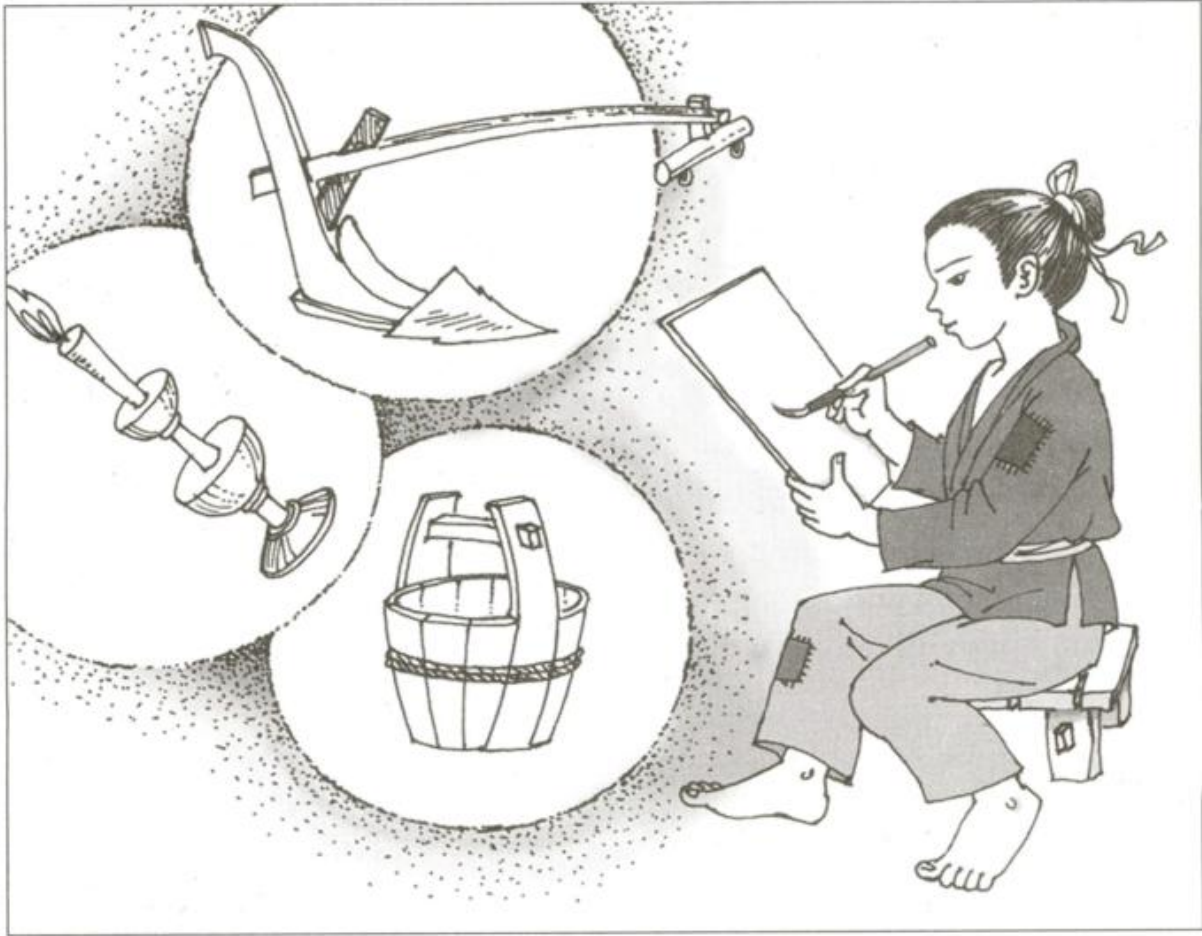
– Cây bút đẹp quá ! Cháu cảm ơn ông ! Cảm ơn ông !...

Em chưa nói dứt lời, cụ già đã biến mất. Mã Lương giật mình tỉnh dậy mới biết là mình nằm mơ. Thế nhưng, cây bút thần vẫn nằm trong tay em, em rất lấy làm lạ.

Mã Lương lấy bút ra vẽ một con chim. Chim tung cánh bay lên trời, cất tiếng hót líu lo. Em vẽ tiếp một con cá. Cá vẫy đuôi trườn xuống sông, bơi lượn trước mắt em. Mã Lương thích thú vô cùng.

Dùng cây bút thần, Mã Lương vẽ cho tất cả người nghèo trong làng. Nhà nào không có cây, em vẽ cho cây. Nhà nào không có cuộc, em vẽ cho cuộc. Nhà nào không có đèn, em vẽ cho đèn. Nhà nào không có thùng múc nước, em vẽ chò thùng, ...

Việc đó ai cũng biết. Rồi câu chuyện cây bút thần lọt tới tai một tên địa chủ giàu có trong làng. Hắn liền sai hai tên đầy tớ đến bắt Mã Lương về nhà vẽ theo ý muốn của hắn. Mã Lương tuy còn nhỏ nhưng tính tình khảng khái⁽²⁾. Em biết

bụng dạ tham lam của bọn nhà giàu, nên không vẽ bất cứ một thứ gì, mặc cho chúng hết lời dụ dỗ, dọa nạt. Tên địa chủ tức giận, nhốt em vào chuồng ngựa, không cho ăn uống gì.

Ba hôm sau, giữa đêm tuyết xuống nhiều, nhìn ra sân thấy tuyết phủ trắng xoá, tên địa chủ nghĩ thầm : "Tên Mã Lương không chết đói thì cũng chết rét, ta hãy đến chuồng ngựa xem sao !".

Gần đến chuồng ngựa, hắn thấy những tia sáng hồng lợt qua khe cửa, một mùi thơm ngào ngạt bốc ra. Hắn ghé mắt nhìn qua khe cửa thì thấy Mã Lương ngồi bên một lò lửa rực hồng đang ăn bánh nướng. Tên địa chủ kinh ngạc : Lò lửa ở đâu ra ? Bánh ở đâu ra ? Hắn nghĩ ngay rằng tất cả những thứ đó đều nhờ bút thần mà có. Tức quá, hắn sai bọn đầy tớ đến để giết Mã Lương, cướp lấy cây bút thần.

Mười mấy tên đầy tớ hung hăng xông vào chuồng ngựa, nhưng Mã Lương không còn ở đấy nữa. Em đã vượt qua tường bằng một chiếc thang vẽ trên tường.

Chiếc thang hầy còn đó. Tên địa chủ leo lên thang nhưng chưa trèo qua ba bậc đã ngã lộn xuống đất. Chiếc thang biến mất.

Thoát khỏi nhà địa chủ, Mã Lương vẽ con ngựa, rồi cưỡi lên phi nhanh.

Đi chưa được bao xa, chợt có tiếng huyên náo⁽³⁾ sau lưng, Mã Lương quay lại nhìn. Trong ánh đuốc sáng rực, Mã Lương nhìn thấy tên địa chủ cưỡi trên lưng một con tuấn mã, tay vung dao sáng loáng, dẫn khoảng hai chục tên đầy tớ đang đuổi theo.

Khi bọn chúng đã đến gần, Mã Lương lặng lẽ rút cây bút thần vẽ chiếc cung và mũi tên. Em giương cung. "Vút", mũi tên lao đúng hòng tên địa chủ, hấn ngã nhào xuống đất. Mã Lương ra roi thúc ngựa, ngựa tung vó phóng như bay.

Ngựa phi suốt mấy ngày đêm rờn rã không nghỉ. Sau cùng, Mã Lương dừng chân ở một thị trấn nhỏ. Không có việc làm, Mã Lương đành vẽ tranh đem bán ở phố. Sợ lộ nên em vẽ các bức tranh đều dở dang : chim thì thiếu cái mỏ hoặc thiếu một chân, ...

Một hôm, Mã Lương vẽ con cò trắng không mắt. Vì một chút sơ ý, em đánh rơi một giọt mực xuống bức tranh. Giọt mực rơi đúng chỗ mắt cò. Thế là cò mở mắt, xoè cánh, bay đi. Chuyện làm chấn động cả thị trấn. Mấy kẻ mách lẻo⁽⁴⁾ đến tố giác⁽⁵⁾ với nhà vua. Vua phái triều thần đến đón Mã Lương về kinh đô. Mã Lương không muốn đi, nhưng bọn họ tìm đủ cách dụ dỗ, dọa nạt để bắt em về hoàng cung.

Mã Lương được nghe rất nhiều điều tàn ác của nhà vua đối với dân nghèo, nên em rất căm ghét vua, không muốn vẽ. Vua bắt em vẽ một con rồng, em liền vẽ một con cóc ghẻ. Vua bắt vẽ con phượng, em lại vẽ con gà trụi lông. Hai con vật đó vừa xấu xí vừa bẩn thỉu, nháy nhót tứ tung bên cạnh nhà vua. [...] Vua tức giận, cho quân lính đến cướp cây bút thần trong tay Mã Lương rồi nhốt em vào ngục⁽⁶⁾.

Lấy được bút thần, vua đem ra vẽ. Hấn vẽ núi vàng. Một núi vàng không thoả mãn lòng tham, hấn liền vẽ thêm hết núi này đến núi khác, không biết bao nhiêu mà kể. Vẽ xong, vua xem lại thì không phải là những núi vàng mà chỉ là những tảng đá lớn. Những tảng đá nặng đó từ trên đỉnh núi lăn xuống, suýt dè gãy chân vua.

Nhưng hấn đâu chịu bỏ lòng tham. Vẽ núi vàng không được thì vẽ thỏi⁽⁷⁾ vàng. Vua vẽ một thỏi vàng, thấy còn nhỏ quá, lại vẽ một thỏi thứ hai lớn hơn. Vẫn thấy còn nhỏ, hấn vẽ một thỏi lớn, rất dài, dài không biết bao nhiêu thước.

Vẽ xong, vua nhìn lại thì thấy trước mắt không phải là một thỏi vàng lớn mà lại là một con măng xà⁽⁸⁾ dài, miệng há hốc, đỏ lòm, đang bỏ lại phía hấn. May có triều thần xô tới cứu, nếu không, măng xà đã nuốt chửng hấn.

Biết không có Mã Lương thì không làm được trò trống gì, vua phải thả em ra, dùng vàng bạc đồ dành và hứa gả công chúa cho.

Mã Lương giả vờ đồng ý. Vua rất mừng, liền trả bút thần cho em.

Vua nghĩ : "Nếu bảo nó vẽ núi, sợ rằng trên núi có nhiều thú dữ, chi bằng bảo nó vẽ biển là hơn cả". Và vua bảo Mã Lương vẽ biển.

Hai nét bút đưa đi, biển cả đã hiện ra trước mặt. Biển rộng mênh mông, xanh biếc, không một gợn sóng, trong suốt như mặt gương soi.

Nhà vua ngắm nhìn mặt biển, rồi nói :

– Biển này sao không có cá nhỉ ?

Mã Lương chấm vài chấm, biển liền hiện ra bao nhiêu là cá, đủ các màu sắc, uốn đuôi mềm mại bơi lội tung tăng. Đàn cá bơi xa dần, xa dần. Vua rất thích, vội ra lệnh :

– Hãy vẽ ngay cho ta một chiếc thuyền ! Ta muốn ra khơi xem cá.

Mã Lương vẽ ngay một chiếc thuyền buồm lớn. Vua, hoàng hậu, công chúa, hoàng tử và các quan đại thần kéo nhau xuống thuyền. Mã Lương đưa thêm vài nét bút, gió thổi lên nhẹ nhẹ, mặt biển nổi sóng lăn tăn, thuyền từ từ ra khơi.

Thấy thuyền còn đi quá chậm, vua đứng trên mũi thuyền kêu lớn :

– Cho gió to thêm một tí ! Cho gió to thêm một tí !

Mã Lương đưa thêm mấy nét bút đậm, sóng biển liền nổi lên, buồm căng phồng, chiếc thuyền lao khỏi bờ nhanh vun vút.

Mã Lương lại tô thêm nhiều nét bút nữa, gió mạnh nổi lên, biển động, thuyền lắc lư nghiêng ngả. Vua cuống quýt kêu lên :

– Đừng cho gió thổi nữa ! Đừng cho gió thổi nữa !

Mã Lương không hề đếm xỉa đến những lời đó. Cây bút của em tiếp tục vẽ những đường cong lớn. Biển động dữ dội, sóng biển xô vào thuyền hết đợt này đến đợt khác.

Vua ướt hết cả quần áo, một tay ôm cột buồm, một tay ra hiệu, gào to bảo Mã Lương thôi không vẽ nữa.

Mã Lương vờ như không nghe thấy, cứ tiếp tục vẽ. Gió bão càng to, mây đen kéo mù mịt, trời tối sầm. Sóng lớn nổi lên dữ dội như những trái núi đổ sập xuống thuyền. Chiếc thuyền ngả nghiêng rồi bị chôn vùi trong những lớp sóng hung dữ.

Sau khi vua chết, câu chuyện về Mã Lương và cây bút thần được truyền tụng khắp nước. Nhưng không ai biết sau đó Mã Lương đi đâu. Có người nói Mã Lương đã trở về quê cũ, sống với những người bạn ruộng đồng. Có người nói Mã Lương đi khắp đó đây, đem hết thời giờ và sức lực để vẽ cho những người nghèo khổ.

(Theo bản dịch của Thái Hoàng và Bùi Văn Nguyên)

Chú thích

- (1) *Dốc lòng* : đem hết tất cả tâm trí, sức lực để làm một việc gì đó.
- (2) *Kháng khái* : có tính cách cứng cỏi, kiên cường và rất hào hiệp, vô tư vì nghĩa lớn.
- (3) *Huyền náo* : ồn ào.

- (4) *Mách lẻo* : đem chuyện người này nói cho người khác, với dụng ý không tốt.
- (5) *Tố giác* : báo cho cơ quan hoặc người có trách nhiệm biết việc làm của người khác mà người báo cho là phạm pháp.
- (6) *Ngục* : nơi giam giữ những người bị coi là có tội.
- (7) *Thỏi* : vật được đúc thành hình thanh nhỏ và ngắn (như "thỏi sắt", "thỏi vàng", "thỏi mực" để mài ra viết chữ Hán).
- (8) *Mãng xà* : con rắn lớn, con trăn.

ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN

- 1*. Mã Lương thuộc một kiểu nhân vật rất phổ biến nào trong truyện cổ tích ? Hãy kể tên một số nhân vật tương tự trong truyện cổ tích mà em biết.
2. Những điều gì đã giúp cho Mã Lương vẽ giỏi như vậy ? Những điều ấy có quan hệ với nhau ra sao ?
3. Mã Lương đã vẽ gì cho những người nghèo khổ và cho những kẻ tham lam ? Hãy đánh giá ngòi bút thần của Mã Lương qua những gì mà Mã Lương đã vẽ.
4. Truyện kể này được xây dựng theo trí tưởng tượng rất phong phú và độc đáo của nhân dân. Theo em, những chi tiết nào trong truyện là lí thú và gợi cảm hơn cả ?
5. Hãy nêu ý nghĩa của truyện *Cây bút thần*.

Ghi nhớ

Cây bút thần là truyện cổ tích về nhân vật có tài năng kì lạ. Cây bút thần với những khả năng, sức mạnh kì diệu của nó là chi tiết tưởng tượng, thần kì đặc sắc. Truyện thể hiện quan niệm của nhân dân về công lí xã hội, về mục đích của tài năng nghệ thuật, đồng thời thể hiện ước mơ về những khả năng kì diệu của con người.

LUYỆN TẬP

1. Hãy kể diễn cảm truyện này.
2. Nhắc lại định nghĩa *truyện cổ tích* và kể tên những truyện cổ tích mà em đã học.